Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2207/2020, ECLI:CZ:NS:2022:25.CDO.2207.2020.1

Číslo: 7/2023

Právní věta:

Při stanovení výše náhrady za bolest je výklad § 2958 o. z. založený na posouzení podle Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví způsobilým a vhodným přístupem k naplnění zákonného principu slušnosti (§ 2958 věta druhá o. z.) i požadavku legitimního očekávání (§ 13 o. z.).

Soud k objektivizaci bolestného zpravidla na základě posudku znalce z oboru zdravotnictví, odvětví hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví, zjistí bodové hodnocení bolesti stanovené podle části B této metodiky. Pro určení výše náhrady výsledný bodový součet vynásobí částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu, která činí jedno procento hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok (vznikla bolest). Tím soud vyčíslí základní náhradu, kterou do výsledné podoby zpravidla upraví zvýšením či snížením (modifikací) podle konkrétních okolností případu s využitím zákonem stanovených (§ 2957 o. z.) a soudní praxí dovozených hledisek.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.02.2022

Spisová značka: 25 Cdo 2207/2020

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bolestné, Nemajetková újma (o. z.)

Předpisy: § 2958 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017, uveřejněné pod číslem 7/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 190/2017, uveřejněné pod číslem 39/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3228/2014, uveřejněný pod číslem 7/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 7 Tdo 1485/2019, uveřejněný pod číslem 51/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1361/2021

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2843/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1791/2016

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2019, sp. zn.IV. ÚS 3500/18, N 208/97 SbNU 238

Nález Ústavního soudu ze dne 17. 8. 2018, sp. zn. II. ÚS 387/18, N 138/90 SbNU 259

Nález Ústavního soudu ze dne 17. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 947/09, N 56/56 SbNU 593

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn.I. ÚS 2844/14, N 221/79 SbNU 545

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 1. 2020, sp. zn. 23 Co 420/2019, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. 31 C 54/2018, a usnesení téhož soudu ze dne 27. 5. 2019, sp. zn. 31 C 54/2018, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 10. 4. 2019, č. j. 31 C 54/2018-29, ve znění opravného usnesení ze dne 27. 5. 2019, č. j. 31 C 54/2018-38, zamítl žalobu, jíž se žalobce domáhal zaplacení částky 110 000 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel z následujících skutkových zjištění. Žalobce se dne 9. 10. 2015 stal účastníkem dopravní nehody zaviněné řidičkou, jejíž vozidlo bylo pro případ újmy způsobené provozem vozidla pojištěno u žalované. Proto mohl nároky z újmy na zdraví způsobené následkem dopravní nehody uplatnit přímo vůči ní podle § 9 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla. Žalobce utrpěl zranění pravé dolní končetiny ohodnocené znaleckým posudkem na 85 bodů podle Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (uveřejněné pod číslem 63/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), dále jen „Metodika“. Na jeho základě uhradila žalovaná žalobci bolestné ve výši 21 833 Kč. Žalobce nepovažoval vyplacené pojistné plnění za vyvažující vytrpěné bolesti a odpovídající zásadě slušnosti vyjádřené v § 2958 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále jen „o. z.“) a nad jeho rámec se domáhal zaplacení dalších 110 000 Kč. Podle soudu prvního stupně bolestné odčiňuje jak bolest fyzickou, tak i určitou oblast bolesti psychické, čili duševní strádání vzniklé v souvislosti se zásahem do zdraví. Zohledňuje určitou míru nepohodlí souvisejícího s pobytem ve zdravotnickém zařízení a nutností podrobit se omezením plynoucím z léčby. Soud prvního stupně považoval bolestné za adekvátně stanovené a zohledňující omezení žalobce v obvyklém způsobu života. Jako bolestné nelze odčinit obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví, nemožnosti pracovat na původní pracovní pozici či nepříjemné pocity vyvolané nutností požádat o pomoc bývalou manželku, neboť tyto nároky spadají do další nemajetkové újmy. Žalobce přes výzvu podle § 118a o. s. ř. nedoplnil svá nedostatečná tvrzení ohledně vzniku další nemajetkové újmy, a proto soud žalobu v celém rozsahu zamítl.

2. K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 1. 2020, č. j. 23 Co 420/2019-53, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se i s jeho hodnocením právním. Metodika sice

není právně závazná, ale jejím využíváním se naplňuje zásada slušnosti ve smyslu § 2958 o. z. i požadavky na předvídatelnost soudního rozhodování vyžadované § 13 o. z. Přes její doporučující charakter je na místě z ní vycházet při určení přiměřeného odškodnění. Bolestným se vedle samotného bolestivého stavu odškodňuje i určitá míra nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpěnou zdravotní újmou (srov. též obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve smyslu § 2957 věty třetí o. z.), a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí obvykle doprovázející stavy popsané v jednotlivých položkách (tzv. bolest v širším smyslu). Případné další obtíže, jejichž míra je excesivní tím, že překračuje obvyklou zátěž poškozeného při podrobení se omezením plynoucím z léčby (nad rámec komplikací ocenitelných procentním zvýšením), představují další nemajetkovou újmu podle § 2958 o. z.; pro určení výše náhrady v těchto výjimečných případech nelze pro různorodost situací vytvořit předem vodítko a Metodika zde proto využitelná není. Znalkyně ve svém posudku neuvádí žádnou komplikaci, která by stav žalobce jakkoliv odlišovala od jiných obdobných případů, ani nevyužila možnost procentního navýšení bodového ohodnocení vyplývajícího přímo z Metodiky. Žalobcem zmiňované okolnosti léčby předmětného úrazu (tj. jak konzervativní způsob léčby bez použití osteosyntetické dlahy, tak i její trvání včetně doby přetrvávání bolesti, omezení došlapu a následné svalové atrofie) nelze bez dalšího považovat za okolnosti, jež by se obvyklému průběhu daného úrazu a jeho léčby vymykaly. Ani žalobcem předkládaný posudek nic takového nezmiňuje. Totéž platí o jím tvrzených obavách z možných trvalých následků zahrnujících též pochybnosti o tom, zda bude fyzicky schopen pracovat na dosavadní pozici. Takové obavy jsou – zejména u úrazů končetin a pohybového aparátu vůbec – obvyklé a žalobce netvrdil žádnou konkrétní okolnost, která by je činila excesivními. Ve vztahu k tvrzení žalobce o tom, že byl nucen využít v době léčení úrazu pomoci své bývalé manželky, pak i v tomto případě platí, že potřeba alespoň dílčí pomoci dalších osob je při léčení obdobných úrazů obvyklá a je věcí žalobce, koho o tuto pomoc požádal. Srovnání výše poskytnutého bolestného s cenou jeho poškozeného ojetého automobilu, s náhradami poskytovanými cestujícím v letecké dopravě, odškodněním za nezákonnou vazbu ani nepřiměřenou délku řízení nejsou přiléhavé. Odvolací soud uzavřel, že závěr soudu prvního stupně o přiměřenosti již poskytnutého bolestného považuje za věcně správný.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu v celém jeho rozsahu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že se Nejvyšší soud dosud výslovně nezabýval výkladem peněžité náhrady vyvažující plně vytrpěné bolesti ve smyslu § 2958 o. z. ani meritorně nestanovil kritéria, podle kterých mají soudy postupovat při vyčíslování nároků poškozených na bolestné, a proto se jedná o otázku v rozhodování dovolacího soudu dosud nevyřešenou ve smyslu § 237 o. s. ř. Dovolací soud se k bolestnému vyjádřil pouze okrajově v rozsudku ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017. Jako dovolací důvod dovolatel uvádí nesprávné právní posouzení věci. Namítá, že nebyl léčen standardní metodou ale konzervativně, čímž se prodloužila nejen doba léčení ale i doba, po kterou pociťoval fyzickou bolest. V důsledku zranění byl prakticky šest měsíců omezen v obvyklém způsobu svého života. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, který při stanovení výše bolestného vyšel pouze z paušálního bodového ohodnocení vypočteného podle Metodiky a nezohlednil konkrétní průběh jeho léčení. Samotné vyčíslení bolestného podle Metodiky nesnímá ze soudu povinnost zabývat se tím, zda takto stanovená částka plně vyvažuje bolesti poškozeného a zda je v souladu se zásadou slušnosti. Z Metodiky není navíc vůbec patrné, z jakého důvodu je konkrétní zranění ohodnoceno určitým počtem bodů. Soudy prvního i druhého stupně bez dalšího vycházely z Metodiky, aniž by se zabývaly konkrétními okolnostmi případu (srov. nález Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3122/15). Bolestné vyčíslené podle Metodiky je v projednávaném případě nepřiměřené a nevyvažuje plně vytrpěné bolesti, což vyplývá i z porovnání jeho výše s náhradami poskytovanými cestujícím v letecké dopravě v případě zrušení letu (až 600 eur), s odškodněním za nezákonnou vazbu (500 až 1

000 Kč/den), za rok nepřiměřeně dlouhého řízení (15 až 20 tisíc Kč/rok) nebo s hodnotou jeho 20 let starého osobního vozidla zničeného při nehodě. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek společně s rozsudkem soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že se odvolací soud neodchýlil od judikatury dovolacího soudu a že bolestné vyčíslené podle Metodiky představuje přiměřenou náhradu. Navrhuje, aby dovolací soud dovolání zamítl a rozhodl o náhradě nákladů dovolacího řízení.

III.
Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.".

6. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., a proto se zabýval jeho přípustností.

7. Dovolání směřující proti rozhodnutí o náhradě nákladů řízení není přípustné vzhledem k ustanovení § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

8. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky stanovení výše bolestného podle § 2958 o. z., jež dosud nebyla v rozhodovací praxi občanskoprávního a obchodního kolegia dovolacího soudu v dovoláním vymezených souvislostech vyřešena. Dovolání je důvodné.

IV.
Důvodnost dovolání

9. Podle § 2958 o. z. při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

10. Smyslem náhrady za bolest je vedle samotného bolestivého stavu odškodnit i určitou míru nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpěnou zdravotní újmou (srov. Též obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve smyslu § 2957 věty třetí o. z.), a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí obvykle doprovázející stavy popsané v jednotlivých položkách (tzv. bolest v širším smyslu). Výkladem § 2958 o. z. nelze dovodit, že nyní má být pojem bolest chápán toliko jako fyzická bolest bez souvislosti s duševními aspekty bolestivých stavů. Nárokem na odškodnění bolesti je myšleno odškodnění bolesti v tzv. širším smyslu, tedy jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017, uveřejněné pod č. 7/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dále jen „Sb. rozh. obč."). Opačný výklad by znamenal, že za účinnosti původní úpravy zákonem č. 40/1964 Sb. a vyhláškou č. 440/2001 Sb., jež pojem další nemajetkové újmy neznaly, nebyly vůbec duševní obtíže spojené s léčením odškodnitelné. Tak tomu však prokazatelně nebylo, neboť duševní útrapy byly odškodňovány v rámci bolestného, a pokud překročily obvyklou zátěž a staly se trvalými, byly odškodňovány v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3228/2014, uveřejněný pod č. 7/2017 Sb. rozh. obč.). Nemožnost vykonávat práci a věnovat se svým zálibám, vedlejší účinky léků, strach z léčebných zákroků, obavy z dalšího vývoje zdravotního stavu, nesamostatnost či závislost na péči třetích osob, sdílení nemocničního pokoje s dalšími pacienty,

odloučení od rodiny a přátel a obdobné nepříjemné a omezující okolnosti jsou pravidelně spojené s léčením, případně s hospitalizací ve zdravotnickém zařízení pro každého pacienta. Nespadají tudíž do kategorie tzv. další nemajetkové újmy ve smyslu § 2958 o. z. Nelze také oddělit vnímání fyzické bolesti poškozeným od negativního vnímání nepohodlí spojeného s léčením. Míru takových obtíží je třeba zohlednit při stanovení výše bolestného, neboť bodové hodnocení lékaře (znalce) je pouze východiskem, na jehož základě soud určuje konečnou výši náhrady s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem každého případu, jejichž demonstrativní výčet obsahuje § 2957 o. z. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 2020, sp. zn. 7 Tdo 1485/2019, uveřejněný pod číslem 51/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, dále „Sb. rozh. tr.").

11. S účinností od 1. 1. 2014 občanský zákoník neobsahuje zmocnění k vydání prováděcího předpisu obdobné tomu, jaké obsahovalo ustanovení § 444 odst. 2 obč. zák., účinné před tímto datem, tedy se již nepočítá s podzákonným právním předpisem, který by obsahoval pravidla, podle nichž má být výše náhrady stanovena, a určení výše náhrady se plně ponechává na úvaze soudu. Body 237 a 238 závěrečných ustanovení § 3080 o. z. byla též zrušena vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, a to se zjevným úmyslem zákonodárce (vyjádřeným v důvodové zprávě) odstranit systém náhrad založený na bodovém hodnocení zdravotních obtíží stanoveném podle podzákonného předpisu, slovy důvodové zprávy s cílem oprostit soudní praxi od vlivu moci výkonné, která právě prostřednictvím pravidel obsažených ve vyhlášce nepřípustně limitovala soudy v možnosti přiznat spravedlivou a dostatečnou náhradu zejména za závažné trvalé zdravotní následky. Zákon nyní stojí na požadavku, aby vytrpěné zdravotní újmy byly plně vyváženy peněžitou náhradou, avšak zjištění finančního ekvivalentu za poškození tak cenné hodnoty jako lidské zdraví je diskutabilní, neboť přesná kvantifikace nemajetkových újem je navýsost složitá, ne-li nemožná. Zřejmě i proto zákon doplňuje, že nelze-li výši náhrady určit cestou plné kompenzace, má se náhrada stanovit podle zásad slušnosti. Ani tyto zásady však nejsou nikterak definovány a jejich vágnost je zcela srovnatelná s nezřetelným požadavkem plné náhrady. I v odborné literatuře je konstatováno, že požadavek „plného vyvážení" bolesti je „spíše ideální, v praxi nedosažitelný cíl", neboť „peníze nejsou nikdy dokonalým ekvivalentem bolesti" (viz Holčapek, T. in Šustek, P. Holčapek, T. a kol. Zdravotnické právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 324), že velkorysá formulace zákona přehlíží, že zdraví je natolik výjimečnou a cennou hodnotou, že plná peněžitá náhrada za jeho poškození je diskutabilní, případně stojí mimo reálné finanční možnosti většinového vzorku společnosti" a že „tento maximalistický princip pomíjí, že přesná kvantifikace nemajetkových újem je navýsost složitá, ne-li nemožná" (viz Vojtek, P. in Švestka, J., Dvořák, J, Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 1108-1109), že „peněžitá náhrada reálně odpovídající vzniklé újmě je pojmově vyloučena" (viz Doležal, T. a Melzer, F. in Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. Praha: Leges, 2018, s. 993) a že „nemajetková újma vzniklá porušením osobnostních práv se v obecném slova smyslu nedá odškodnit (kompenzovat) a rozsah vzniklé nemajetkové újmy nelze exaktně kvantifikovat" (viz Ryška, M. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3114; shodně nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14, bod 47).

12. Je proto úlohou soudu, aby tuto právní úpravu naplnil svou úvahou. Ta však nemůže být nepodložená a libovolná, nýbrž musí být odůvodněna tak, aby bylo zřejmé, z jakých východisek soud vyšel a jaká kritéria použil. Jen tak lze vyhovět požadavku legitimního očekávání účastníků a předvídatelnosti soudních rozhodnutí, jak jej formuluje ustanovení § 13 o. z. a ve své ustálené judikatuře dovozuje Ústavní soud [viz např. nález ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. IV. ÚS 3500/18, body 19–22, nález ze dne 17. 8. 2018, sp. zn. II. ÚS 387/18, (N 138/90 SbNU 259), bod 19, nález ze dne 13. 12. 2011, sp. zn. II. ÚS 727/11, (N 209/63 SbNU 431), nález ze dne 17. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 947/09, (N 56/56 SbNU 593)].

13. Za tímto účelem soudní praxe od roku 2014 využívá jako jednu z možností výkladu § 2958 o. z.

nezávaznou pomůcku, označenou jako Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, jejíž základní zásady byly publikovány pod č. 63/2014 Sb. rozh. obč. Ostatně i důvodová zpráva k § 2958 o. z. připouští, aby si soudní praxe vytvořila vlastní podrobnější pravidla, kterými eliminuje dopady odstranění relativně exaktního podzákonného předpisu. Metodika pro oblast odčinění bolestí zavádí určitou podobu bodového hodnocení. Zčásti využívá dosavadní etiologicky pojatý systém plynoucí z vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, zejména pro podrobně rozpracovanou klasifikaci bolestivých stavů podle postižení jednotlivých orgánů či částí těla a vyjadřující míru bolesti jako tělesného a duševního strádání v souvislosti se zásahy do zdraví (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 190/2017, uveřejněné pod č. 39/2018 Sb. rozh. tr.). Podkladem pro stanovení výše náhrady za bolest je zpravidla posudek znalce z oboru zdravotnictví, odvětví hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví; pouze v jednoduchých případech se lze spokojit s odborným vyjádřením. Účelem posudku znalce, který disponuje příslušnou specializací, osvědčil k tomu potřebné znalosti a byl pro uvedený obor zapsán do seznamu znalců, je vytvořit pro soud dostatečně podrobný, strukturovaný a pochopitelný skutkový podklad, obsahující příslušný odborný lékařský závěr (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 190/2017, publikované pod č. 39/2018 Sb. rozh. tr.). Přehled bolesti je obsahem části B Metodiky. Skládá se z jednotlivých položek, jimž jsou přiřazeny bodové hodnoty vyjadřující vzájemné proporce mezi těmito položkami. Pro určení výše náhrady je třeba výsledný bodový součet vynásobit částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu. Doporučuje se hodnotu bodu odvozovat od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok / vznikla bolest. Zaokrouhlení alespoň na celé koruny se provede ve vztahu k výsledné částce, nikoliv k hodnotě jednoho bodu. Znalci nepřísluší, aby sám stanovil a určil výši bolestného, neboť je to soud, kdo ji stanoví.

14. K tomu lze doplnit, že z povahy věci není soudce povinen použít právě tuto metodu výkladu. Může zvolit a odůvodnit jinou, nicméně rozhodne-li se postupovat podle Metodiky, měl by jí doporučená pravidla respektovat (případně odůvodnit, v čem a proč se od ní odchyluje), aby tato pomůcka neztratila svůj význam pro sjednocování soudní i mimosoudní praxe, neboť výstupy z jednotlivých řízení, v nichž by s Metodikou bylo nakládáno odlišně, by nebyly vzájemně porovnatelné. Tento přístup je již aprobován i judikaturou trestních senátů Nejvyššího soudu v rámci tzv. adhezního řízení. Například podle usnesení ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1791/2016, publikovaného v časopise Trestněprávní revue č. 2/2018, byl tento systém vypracován za účelem objektivizace a medicínské klasifikace vytrpěných újem na zdraví. Postup popsaný v Metodice má plnit zákonný princip slušnosti (§ 2958 věta druhá o. z.) i požadavek legitimního očekávání (§ 13 o. z.). Není důvod se od této judikatury odchylovat, vždyť v občanskoprávních sporech jde o výklad téhož ustanovení občanského zákoníku jako v adhezním řízení před trestními soudy (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1361/2021).

15. Oba soudy opřely svou úvahu o Metodiku k § 2958 o. z., nevyužily ovšem plně její možnosti. Znalkyně vycházela z lékařské dokumentace předložené dovolatelem, která představovala dostatečný podklad pro bodové hodnocení bolesti. Na jejím základě ohodnotila podle Metodiky bolest 85 body. Protože bolest vznikla v roce 2015, činila hodnota jednoho bodu 256,86 Kč. Součin obou uvedených hodnot činí částku 21 833 Kč, kterou žalovaná dovolateli dobrovolně mimosoudně uhradila. Žalobce se domáhá zaplacení dalších 110 000 Kč s odůvodněním, že nebyl léčen standardní metodou, ale konzervativně, čímž se prodloužila nejen doba léčení, ale i doba, po kterou pociťoval fyzickou bolest. Dále trpěl svalovou atrofií, obával se možných trvalých následků zahrnujících též pochybnosti o tom, zda bude fyzicky schopen pracovat na dosavadní pozici. Jako úkorné vnímal, že byl nucen využít v době léčení úrazu pomoci své bývalé manželky.

16. S oběma soudy lze souhlasit, že všechny dovolatelem uváděné okolnosti spadají pod výše definovanou bolest v širším smyslu, až na následující výjimku. Dovolatel v řízení namítal, že v jeho

případě byla vyloučena standardní léčba, protože trpí nemocí erysipel (tzv. růže), která u něj recidivuje právě na zraněné pravé dolní končetině. Tato okolnost měla podle jeho tvrzení vést k prodloužení léčby a vzniku další bolesti v porovnání se standardním průběhem léčby totožného zranění u osoby, která tzv. růží netrpí. Odvolací soud uvedl, že znalkyně ve svém posudku neuvádí žádnou komplikaci, která by stav žalobce jakkoliv odlišovala od jiných obdobných případů, ani nevyužila možnost procentního navýšení bodového ohodnocení vyplývajícího přímo z Metodiky. Z této informace však nelze bez dalšího dovodit, že žalobcem uváděné tvrzení není pravdivé. Soud prvního stupně, případně soud odvolací, měl dovolatele postupem podle § 118a o. s. ř. vyzvat, aby k prokázání svého tvrzení navrhl důkazy. Neučinily-li tak, zatížily řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a ke které dovolací podle § 242 odst. 3 o. s. ř. v případě přípustného dovolání přihlédne z úřední povinnosti. Jinou vadu řízení [ani vadu uvedenou v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř.] dovolací soud neshledal.

17. Pokud by se tvrzení dovolatele ukázalo jako pravdivé, byla by oprávněná jeho výtka, že soudy při stanovení výše bolestného nezohlednily konkrétní průběh jeho léčení. Metodika totiž ohodnocuje bolestivé stavy v případě standardního průběhu léčby. Vyskytly-li se na straně dovolatele mimořádné okolnosti (byť způsobené jeho zdravotními predispozicemi), které vedly k prodloužení léčby a zvýšily bolestivost zranění nebo jeho léčby, musí je soud ve svém konečném rozhodnutí vzít na zřetel (například navýšení v rozsahu 5 až 20 % v případě komplikací upravuje preambule Metodiky, bod VI. Hodnocení bolesti). Není přípustné, aby soud bez dalšího přebíral do svého rozhodnutí obsah znaleckého posudku o určení výše náhrady nemajetkové újmy na zdraví dle Metodiky, ať již jde o bolestné, nebo o náhradu za ztížení společenského uplatnění (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2843/2020). Nedávalo by totiž dost dobrý smysl, aby se osobám s totožným zraněním dostalo stejného odškodnění, ačkoli jedna z nich by se například léčila standardním postupem a k jejímu uzdravení by došlo po čtyřech týdnech, zatímco druhá by musela podstoupit konzervativní léčbu, která by trvala déle a byla bolestivější.

18. Naopak za nepřiléhavé považuje dovolací soud výtky dovolatele, podle kterých má nepřiměřenost bolestného v posuzovaném případě vyplývat z porovnání výše náhrad poskytovaných cestujícím v letecké dopravě v případě zrušení letu (až 600 eur), odškodnění za nezákonnou vazbu (500 až 1 000 Kč/den), za rok nepřiměřeně dlouhého řízení (15 až 20 tis. Kč/rok) nebo s hodnotou jeho 20 let starého osobního vozidla zničeného při nehodě. Obecně lze souhlasit, že judikatura Ústavního soudu vyžaduje srovnatelnost náhrad za různé újmy (srov. nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14, body 56 a 57). Vzhledem k rozdílné povaze újem a mnohosti faktorů ovlivňujících výši náhrady směřující k jejich odčinění je sice žádoucí orientační zařazení dotčeného práva do hierarchie chráněných hodnot, avšak nelze z něj vyvodit zjednodušující závěr, že by náhrada přiznaná v konkrétním případě byla bez dalšího, jen s ohledem na to, že je vyšší nebo nižší než náhrada přiznaná ve skutkově zcela odlišných případech jiných nemajetkových újem, nepřiměřená. Srovnání s odškodněním v případě zrušeného letu není možné už z toho důvodu, že se jedná o náhradu paušální. Bolestné poskytované podle § 2958 o. z. však musí zohledňovat okolnosti jednotlivého případu. Výši náhrady rovněž nelze vztahovat k hodnotě vozu zničeného v posuzovaném případě při dopravní nehodě. Porovnávat majetkovou a nemajetkovou újmu je již z povahy věci nemožné. Bolest utrpěná v důsledku škodní události rozhodně nezávisí na výši majetkové škody, která současně poškozenému vzniká. Ani srovnání s odškodněním za nezákonnou vazbu nebo nepřiměřeně dlouhé řízení nelze považovat v projednávané věci za vhodné. V těchto případech se odškodňuje zcela jiná nemajetková újma než bolest, jde o zásah do jiného druhu osobnostních práv (omezení osobní svobody nebo dlouhodobá nejistota spojená s výsledkem řízení). Zároveň se k jejímu stanovení využívají jiné mechanismy a zohledňují se i jiné okolnosti. Metodika je vystavěna na principech a metodách, které byly v době od listopadu 2012 do března 2014 diskutovány širší právnickou a lékařskou veřejností, a jejím odborným podkladem je komplexní medicínsky pojatá systematika zdravotních újem, vystihující vzájemné proporce v rámci náhrady za bolest a za ztížení

společenského uplatnění. Byť není závazná a lze do budoucna předpokládat její vývoj a s ním spojené změny, představuje v současné době nejvhodnější způsob pro stanovení výchozí částky, ze které má soud vyjít při stanovování bolestného. Z těchto důvodu nelze bez dalšího srovnávat dovolatelem uváděné případy s výší bolestného v jeho individuálním případě újmy na zdraví. Na závěr lze zdůraznit, že Metodika právě zaručuje srovnatelnost poskytnuté náhrady za bolest mezi různými zraněními navzájem. Zároveň odráží ekonomický vývoj ve společnosti, neboť výši základní hodnoty bodu odvozuje od hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství a tím zajišťuje průběžnou valorizaci přiznávaných náhrad.

19. Z výše vyložených důvodů považoval dovolací soud rozsudek odvolacího soudu za nesprávný, a proto jej podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. také tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

20. Soudy jsou ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.